

„Közel, s Távol”

II.

*Az Eötvös Collegium Orientalisztika Műhely
éves konferenciájának előadásaiból*

2012

„Közel, s Távol” II.

*Az Eötvös Collegium Orientalisztika Műhely
éves konferenciájának előadásaiból*

2012

The logo features a grey speech bubble containing the word 'ÚJ' in white, followed by 'SZÉCHENYI TERV' in a bold, grey, sans-serif font.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projektek az Európai Unió
támogatásával valósulnak meg.

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0030 „Önálló lépések a tudomány területén”

Eötvös Collegium

Budapest, 2012

Felélős kiadó: Dr. Horváth László, az ELTE Eötvös Collegium igazgatója

Szerkesztő: Takó Ferenc

Korrektúra: Doma Petra, Jámbor Aliz Laura, Kövi Franciska,

Sándor Angelika, Takó Ferenc

Copyright © Eötvös Collegium 2012

Minden jog fenntartva!

Nyomdai kivitel: Komáromi Nyomda és Kiadó Kft.

Felélős vezető: Kovács Jánosné ügyvezető igazgató

ISBN: 978-963-89596-1-4

Sebestyén Dóra

Japán békeszerződés, 1951

宜しく拳國一家子孫相傳へ確く神州の不滅を信じ任重くして道遠きを念(おも)ひ総力を將來の建設に傾け道義を篤くし志操を鞏(かた)くし誓て國體の精華を發揚し世界の進運に後れざらむことを期すべし爾臣民其れ克く朕か意を體せよ。¹

(Hirohito császár 1945. Augusztus 15-i rádióbeszédének részlete)

Bevezetés

Jelen dolgozat témája, az 1951-ben megkötött japán békeszerződés. Az első részben a békeszerződéshez vezető történéseket veszem sorra, aztán pedig bemutatom a békeszerződés főbb pontjait, kitekintéssel a jelen korra. Végül az amerikai-japán kapcsolatok kialakulásáról és mai állapotáról írok. A dolgozat célja a békeszerződés és annak a modern japán politikára, társadalomra gyakorolt hatásának vázlatos bemutatása.

A japán kapituláció körülményei

Japán 1940. szeptember 27-én lépett be hivatalosan Német-, és Olaszország oldalán a világháborúba, és 1945. szeptember 2-án kapitulált. A feltétel nélküli kapitulációra már július végén, a potsdami konferencián felszólították, miután már Németország is megadta magát. Japán azonban ezt elutasította. Harry S. Truman² elnök a további szárazföldi és valószínűsíthetően rengeteg áldozatot követelő, hosszan elnyúló beavatkozások helyett döntött az atombomba bevetéséről.

A döntés megszületett és 1945. augusztus 6-án Hirosimára, majd augusztus 9-én Nagaszakira is ledobtak egy atombombát. Ezzel egy időben a Szovjetunió is hadat üzent Japánnak. Valószínű, hogy a háborúban való kimerültség, az áldozatok óriási száma, a rettenetes pusztítás és a Szovjetunió hadüzenete is

¹ “Unite your total strength, to be devoted to construction for the future. Cultivate the ways of rectitude, nobility of spirit, and work with resolution – so that you may enhance the innate glory of the Imperial State and keep pace with the progress of the world. (Jones: *Japan's New Order in East Asia*, 475. nyomán – WM. Theodore DE BARY – Carol GLUCK – Arthur E. TIEDEMANN (ed.), *Sources of Japanese Tradition*, Part II, Vol. 2, New York, Columbia UP, 2006, 318.

² Az Amerikai Egyesült Államok elnöke 1945 és 1953 között. Élt: 1884–1972.

elég nyomás lett volna, de ehhez társult még egy lehetséges harmadik bomba ledobása is. Mindez ahhoz vezetett, hogy az istenként tisztelt Hirohito császár, megtörve a császári hallgatás szabályát, augusztus 15-i rádióbeszédében felszólította a mintegy hétmillió japán katonát, hogy azonnali hatállyal tegyék le a fegyvert a szövetségesek előtt. Sok japán életében először hallotta az archaikus nyelven megszólaló császár hangját. A császár a következő év januárjában bejelentette, hogy a császári család nem isteni eredetű, és a császár maga nem isten. Ennek beismerése fontos feltétele volt annak, hogy a kapituláció után a császárt nem vonták felelősségre és a trónon maradhatott. Természetesen sok szövetséges a vádlottak padján szerette volna látni Hirohitót, azonban Douglas MacArthur³ közbenjárásával hivatalában maradhatott. Ez azonban már nem tényleges végrehajtói hatalom volt, hanem inkább ceremonális poszt.⁴ A császár személye az ország egységét jelképezi azóta is. A háború utáni rendezést illetően fontos megjegyezni, hogy a császár trónon maradása nagyban megkönnyítette az amerikai megszállók helyzetét.

A kapitulációs okmányban, Japán elfogadja a Potsdami Nyilatkozat rendelkezéseit, a császár felszólítja a japán népet mindennemű ellenségeskedés beállítására, a főparancsnokságokat az azonnali kapitulációra, bárhol legyenek is. Elrendeli, hogy azok a Szövetséges Hatalmak parancsnokainak és megbízottjainak kötelesek engedelmessé válnak. Rendelkezik még a hadifoglyok és polgári internáltak azonnali elengedéséről. Japán részről az aláírók közt volt Mamoru Shigemitsu⁵ a japán császár és kormány nevében, míg a Szövetséges Hatalmak részéről az egyik legfontosabb aláíró maga Douglas MacArthur volt.⁶

Japán helyzete a II. világháború után

Az ország helyzetének rendezésére Molotov,⁷ orosz külügyminiszter, az európai vesztes országokhoz hasonlóan itt is egy Szövetséges Ellenőrző Bizottság felállítását követelte, ezzel elkerülve az amerikai megszállást, és túlzott befolyást. Végül 1945. december 27-én felállították a Távol-Keleti Bizottságot, amely a távol-keleti ügyekért lett volna felelős, de az ellentétek miatt igazi jogkörökkel

³ Az Amerikai Egyesült Államok Hadseregének tábornoka, élt: 1880–1964.

⁴ Feladatkörét az Alkotmány határozza meg, a kabinettől függetlenül nem hozhat jelentős döntéseket, az első cikkely a császár szimbolikus szerepét emeli ki.

⁵ Mamoru Shigemitsu – 重光 葵, japán diplomata, élt: 1887–1957.

⁶ HALMOSY Dénes, *Nemzetközi szerződések, 1918–1945*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó – Gondolat, Budapest, 1983, 668–690.

⁷ Vjacseszlav Mihajlovics Molotov, vezető orosz politikus, élt: 1890–1986.

alig tudták felruházni. Felállították a Szövetséges Hatalmak Japán Tanácsát is, de mivel ennek elnöke és a szövetséges hatalmak főparancsnoka az amerikai Douglas MacArthur lett, aki vétójoggal rendelkezett a döntések felett, a Tanács megléte is formálissá vált.⁸

Az amerikai megszállás 1945-től egészen a békeszerződés 1952-es hatálybalépéséig tartott. Japán történelme során először került idegen megszálló uralma alá. Elvesztette a szuverenitását, a császár átadta hatalmát a népnek és az alkotmányos monarchia rendszerét építették ki. Amerika hivatalos politikája Japán demokratizálása és demilitarizálása volt. A kimondott politika mellett azonban arra is törekedni kezdtek, hogy Japánt gazdaságilag gyenge mezőgazdasági hátrországgá alakítsák.⁹ A megszállók nagy meglepetésére a japánok jelentősebb ellenállás nélkül fogadták a *General Headquarters (Főparancsnokság)* rendelkezéseit. Ennek oka az volt, hogy a lakosság kifáradt a háborúban, hatalmasak voltak a veszteségek és nagyon erős a békevágy.

E tényezők hatása az 1947-ben hatályba lépő, többségben amerikaiak által készített alkotmányban is érződik. Az úgynevezett békealkotmány leghíresebb része a 9. cikkely, amely örökre megtiltja Japán számára a háborúindítás jogát és az önálló hadsereg felállításának lehetőségét.¹⁰ Az Egyesült Államok garanciát vállalt Japán esetleges külső támadása esetében a védelemre.

A békeszerződéshez vezető út

1948-tól az amerikai japán politika megváltozott. Egyrészt a japánok annyira együttműködőek voltak, hogy kevésbé féltek attól, hogy a jövőben ellenük szegülnek, másrészt ott lebegett a fejük fölött a kommunista veszély, amelynek a koreai háború már fizikai megvalósulását jelentette. A szigetországban ekkoriban nagy volt a szegénység, a világháború után romokban volt a gazdaság. Félő volt tehát, hogy a nyomasztó gazdasági és társadalmi helyzetben baloldali fordulat kezdődhet.¹¹ Az Egyesült Államok tudta, hogy Japán lehet a legfontosabb távol-keleti szövetségese a szovjet terjeszkedés feltartóztatásában, ehhez azonban egy stabil, gazdaságilag is növekvő államra volt szüksége. Az ország felzárkóztatása érdekében pénzügyi reformokat vezettek be, segélyeket utaltak ki. A koreai háború és Kína kommunista fordulata miatt a Pentagon Japán újra

⁸ HORVÁTH Jenő – PARAGI Beáta – CSICSZMANN László, *Nemzetközi kapcsolatok története 1941–1991*, Grotius Könyvtár, Veszprém, 2010.

⁹ HALMOSY, *i. m.*

¹⁰ The Constitution of Japan, 1947.

¹¹ HORVÁTH–PARAGI–CSICSZMANN, *i. m.*

felfegyverezésében és az amerikai katonai bázisok megtartásában látta a szovjet terjeszkedés megállításának lehetőségét. Mindezeket figyelembe véve a békeszerződés kérdése is egyre sürgetőbb lett. Truman a békeszerződés tárgyalási folyamatát felgyorsítandó különmegbízottjának nevezte ki John Foster Dullest.¹² Véleménye szerint a japán békeszerződéssel nem volt szabad tovább késlekedni, hiszen a megszállás alatt levő Japánban nagyobb a veszélye a szocialista eszmék elterjedésének. A koreai események miatt a kommunisták iránt érzett ellenszenv egyre nagyobb lett, ami az amerikaiaknak kedvező közhangulat kialakulásához és a megállapodás megkötéséhez vezethetett.

Dullesnek nem csak az amerikai vezetést kellett meggyőznie a békeszerződés megkötéséről. A japán miniszterelnök Yoshida Shigeru¹³ elzárkózott az ország újra felfegyverzésétől. Egyrészt mert ez ellenkezik az alkotmány 9. cikkelyével, és tartott a japán közvélemény ellenállásától, másrészt ez óriási terhet rótt volna a még csak fejlődő japán gazdaságra.¹⁴ Dulles közbenjárására Yoshida végül hozzájárult egy 50 ezer fős japán védelmi erő felállításához és egy kollektív védelmi szerződésben való részvétel lehetőségéhez.

1951. szeptember 4-én, San Franciscóban megkezdődött a békekonferencia. Dulles már a párizsi békekonferencián is fellépett a németek megalázása ellen, és itt is egy elnéző békeszerződést próbált kiharcolni a japánoknak, ezzel megalapozva a későbbi jó japán-amerikai kapcsolatokat. A szerződés konszenzust teremtett az eltérő amerikai érdekek közt, és egyszerre teremtette meg az önálló és szuverén Japánt, és biztosított lehetőséget az ország korlátozott felfegyverezésére.

A béke aláírásának körülményei

A japán különbéke szerződést 49 állam képviselője írta alá: Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Ausztrália, Belgium, Bolívia, Brazília, Ceylon, Chile, Costa Rica, Dél-afrikai Unió, Dominikai Köztársaság, Ecuador, Egyiptom, El Salvador, Etiópia, Franciaország, Fülöp-szigetek, Görögország, Guatemala, Haiti, Hollandia, Honduras, Indonézia, Irán, Irak, Japán, Kambodzsa, Kanada, Kolumbia, Kuba, Laosz, Libanon, Libéria, Luxemburg, Mexikó, Nagy-Arábia, Szíria, Törökország, Új-Zéland, Uruguay, Venezuela és Dél-Vietnam.

¹² John Foster Dulles, amerikai politikus, élt: 1888–1959.

¹³ Yoshida Shigeru – 吉田 茂, Japán miniszterelnöke: 1946–1947 és 1948–1954. Élt: 1878–1967.

¹⁴ MÉSZÁROS Tamás, „A japán békeszerződés (1951)” (szócikk), Grotius, 2010, <http://grotius.hu/publ/displ.asp?id=FHORXM> (letöltés dátuma: 2011.11.05.).

A listából feltűnik, hogy igen sok olyan ország képviseltette magát, amelynek a háború során nem sok kapcsolata volt Japánnal, viszont olyan fontos államok, mint India, Kína, Korea vagy a Szovjetunió nincs a szerződő felek közt. Ezek közül az első három részt sem vett a konferencián. India Nehru¹⁵ miniszterelnök elnemkötelezettségi külpolitikája, Korea az éppen akkor zajló háború miatt nem tudott részt venni, míg Kína esetében a megosztott kormány elismerése okozott problémákat. A békeszerződést alá nem írókkal, később kétoldalú szerződéseket kötött Japán. 1952-ben a tajvani kormánnyal és Indiával is. Ezenkívül Japán tizenkét ázsiai állammal kötött jóvátételi és kártérítési egyezményeket. Az itt vállalt több mint 500 milliárd jennyi kötelezettségét 1975 végéig teljesítette.

A Szovjetunió ugyan részt vett a konferencián, ám magát a szerződést nem írta alá, mert úgy érezte, hogy az csak az Egyesült Államok befolyását biztosítja Japánban. Nem értett egyet az ország újra felfegyverzésével, és véleménye szerint a területi problémákat nem oldhatta meg megfelelően a szerződés.

Annak ellenére, hogy 1956-ban a Szovjetunió és Japán közös nyilatkozatban rögzítette a hadiállapot megszűnését és jegyzőkönyvet írtak alá a kölcsönös kereskedelmi kapcsolatok fejlesztéséről, békeszerződés a mai napig sem született köztük.

A békeszerződés tartalma

Az I. fejezet a „Béke” címet viseli. Ebben a Szövetséges Hatalmak és Japán közötti hadiállapot beszüntetését, és Japán szuverenitását rögzítik.

A II. fejezet a területi intézkedéseket tartalmazza. Ebben Japán többek közt lemond Koreára vonatkozó jogairól, jogcímeiről és igényeiről, a Kuril-szigeteket és Szahalin azon részét érintő igényéről, amelyek az 1905. szeptember 5-i porthsmouth-i szerződés alapján kerültek japán uralom alá. Elismeri továbbá az ENSZ gyámsági rendszer 1947-es kiterjesztését. Japán hozzájárul, hogy több japán területet az Egyesült Államok kizárólagos igazgatása alá vonjanak. Ide tartozik például a Ryū-Kyū szigetek (beleértve Okinawa szigetét) és a Daitō szigetek. Ezen helyeken az „Egyesült Államok jogosult egészben vagy részben gyakorolni a közigazgatást, törvényhozás és bírászkodás jogkörét e szigetek területe és lakossága felett, beleértve a területi vizeket is.”¹⁶

Ez felhatalmazza az Egyesült Államokat, hogy továbbra is katonai támaszpontot tartsanak fent – a mai napig is – Okinawa szigetén. Ezt rögzítették

¹⁵ Dzsaváharlál Nehru – a független India első miniszterelnöke 1947–1967-ig. Él: 1889–1964.

¹⁶ HALMOSY, *i. m.*, 205.

az amerikai–japán biztonsági egyezményben is. A fentiekben említett területen levő, japán nemzeti ingóságokról, javakról, követelésekről különleges megállapodások fognak rendelkezni.

Az amerikai irányítás Japánban ma már természetesen nem érvényesül ilyen mértékben, azonban továbbra is számos kellemetlen incidens történik az amerikai támaszpontok miatt, és hiába kezdték meg az ott állomásozó amerikai katonák átszállítását más szigetekre, a folyamat lassú és sok további egyeztetést igényel. Míg az okinawai kormányzó a közakaratra is eleget téve a támaszpontok minél hamarabbi felszámolását sürgeti, addig a kormány nehezen tudja teljesíteni az ehhez szükséges feltételeket. Hatoyama Yukio¹⁷ 2010-es lemondásában is közrejátszhatott, hogy nem tudta betartani a választási ígéretiben Okinawára vonatkozó pontokat.

Japán területét a négy sziget: Hokkaidō, Honshū, Shikoku, Kyūshū, és néhány kisebb közeli szigetcsoport alkotja.

A területi rendezés sok kérdést nyitva hagyott. Az egyik legfontosabb ilyen a Kuril-szigetek helyzete. A Kuril-szigeteken eredetileg az az ainu népcsoport élt, amely Hokkaidō őslakosságát is alkotta, majd a 18. századtól megkezdődött az orosz betelepülés is. Iturup szigetén még volt orosz település, azonban az attól délre lévő szigeteket a Tokugawa sógunátus felügyelte. 1855-ben a Shinodai egyezmény alapján az Iturup és az attól délre lévő szigetek japán uralom alá, míg az Uruptól északra fekvő szigetek orosz uralom alá tartoznak. Szahalin szigetén mindkét nép lakosai élhettek. 1875-ben Japán a szentpétervári egyezményben lemondott Szahalinról a Kuril-szigetekért cserébe. Az 1904 és 1905 között zajló japán-orosz háborút lezáró, Roosevelt közreműködésével létrejövő portsmouth-i békeben mivel az oroszok nem tudtak jóvátételt fizetni, átadták Szahalin déli részét és a Kuril szigeteket.

Jelen szerződés a portsmouth-i megállapodást semmisé teszi, azonban a japánok szerint ők már korábban is jogosultak voltak a Kuril-szigetek négy tagjára, így ezt az igényüket most is fenntartják. Továbbá mivel a szovjetek nem írták alá a szerződést, így nem is hivatkozhatnak rá. A szigetek helyzete ma sem megoldott, és emiatt békeszerződés sem jött létre. A szigetek területe maga ásványkincsekben szegény, de az alattuk elterülő kőolaj és földgáz területekre mindkét állam igényt tart.

A III. fejezet a biztonság megőrzésének módjairól rendelkezik. Japán elfogadja az ENSZ Alapokmányának 2. cikkelyét, azaz nemzetközi vitáit békés módon

¹⁷ Hatoyama Yukio - 鳩山 由紀夫(1947-), Japán miniszterelnöke 2009. szeptember 16. és 2010. június 2. között.

rendezi, más államok függetlenségét sértő erőszakos vagy erőszakkal fenyegető tevékenységeket nem végezhet, segítenie kell az ENSZ-t, illetve nem segíthet az ENSZ-szel szembenálló államot. Rögzítik Japán – az Alapokmány 52. cikkelyében említett – egyéni vagy kollektív önvédelemre való jogát, illetve, hogy Japán jogosult kollektív biztonsági megállapodások kötésére. A fejezet további része a Szövetséges Hatalmak megszálló erőinek kivonásáról szól. Ezt legkésőbb 90 napon belül meg kell tenni, ám ha Japán úgy dönt, többoldalú egyezmények alapján állomásozhatnak külföldi fegyveres csapatok az ország területén. Így az amerikai csapatok maradásának nincs jogi akadály.

A IV. fejezetben a politikai és gazdasági rendelkezéseket veszik sorra. A fejezet első cikkelyében a Japán és a Szövetséges Hatalmak közti kétoldalú szerződések és egyezmények érvényben tartását és felújítását a szerződő felek döntésére bízza azzal a kikötéssel, hogy az esetleges módosításoknak a jelen Szerződéshez igazodniuk kell. A nyílttengeri halászat szabályozásáról vagy korlátozásáról és ezen területek fenntartásáról tárgyalásokat kell kezdenie az érintett Szövetséges Hatalmakkal. Politikai intézkedés továbbá, hogy Japánnak el kell fogadnia az ott vagy máshol működő Távolsági Nemzetközi Katonai Bíróság és háborús ügyekben ítélkező más szövetséges bíróság által hozott ítéleteket. Kegyelmezést, feltételes szabadlábra helyezést Japán javaslatára csak azon kormány vagy kormányok beleegyezésével lehet megítélni, amelyik a bírói ítéletet meghozta.

Az V. fejezetben a japán jóvátétel kérdését rögzítik. A Szövetséges hatalmak Japán nehéz gazdasági helyzetére hivatkozva, eltekintenek a jóvátételtől, azonban a helyreállításához Japánnak rendelkezésre kell bocsátania népének szolgálatát. A jóvátételtől függetlenül kártalanítania kell a hadifoglyokat, sőt Kína és Korea kitüntetett elbánásban részesül az okozott károk megtérítésében.

Jelen szerződés ugyan megemlíti a hadifoglyokat, ám sok olyan károsultat kihagynak, akiknek helyzete máig nem tisztázott. Ilyen különleges esetek például a japán katonáknak biztosított „kényelmi hölgyek”, akiket többnyire Koreából, Kínából hurcoltak el és rabszolgaként tartottak a katonai bordélyházakban.¹⁸ A japán állam eleinte elismerte ezeket a bordélyházakat, azonban kártérítési perüket a japán bíróság elutasította, és a nyilvános bocsánatkérésről is elzárkóztak. Az ilyen ügyek lezárása sok akadályba ütközik, többek között azért is, mert ezek az események még az új alkotmány előtt történtek, és abban nem foglalkoznak vele, így úgy gondolják, hogy ma már nincs jogalapja a kártérítésnek.

¹⁸ Gy. HORVÁTH László, *Japán kulturális lexikon*, Covina kiadó, Szekszárd, 1999.

A VI. fejezet a viták rendezését a Nemzetközi Bíróság elé utalja.

A VII. fejezet a hatálybalépés körülményeit írja le, illetve hogy ha Japán az elkövetkezendő években előnyösebb békeszerződést kötne egy másik állammal, akkor azon előnyösebb feltételeknek érvényesülni kell jelen szerződés feleire is.

A békeszerződést két nyilatkozat egészíti ki, az egyikben Japán elismeri mindazon hatályos többoldalú nemzetközi egyezményeket, amelyeknek Japán 1939. szeptember 1-jén részese volt. Továbbá a japán kormány elismeri a Szövetséges Hatalmak azon jogát, hogy felkutassák és gondolják az ország területén található háborús sírokat, temetőket és emlékműveket.

A japán-amerikai kapcsolat

A békeszerződésben világosan látszik az Egyesült Államok fölénye, és a számára kedvező feltételek kialakítása. A szerződéssel egy időben aláírtak még egy amerikai-japán biztonsági szerződést. Ez a szerződés kifejti, hogy mivel Japánt lefegyverezték, nem tud eleget tenni az ENSZ Alapokmány által biztosított önvédelmi jogának, így nagy veszélyt jelentene, ha védelem nélkül maradna a szigetország. Ezért Japán „ohajtja”, hogy az Egyesült Államok csapatai tovább ott maradjanak.¹⁹

Mindezt kétoldalú szerződések aláírásához kötve lehetővé teszi a békeszerződés. Japán megkeresésére az Egyesült Államok hajlandó bizonyos fegyveres erőket Japánban és környékén fenntartani. A szerződés biztosítja, hogy az amerikai csapatok hozzájáruljanak a nemzetközi béke fenntartásához, Japán biztonságához külső támadás esetén, illetve a kormányfő felkérésére belső zendülésekkor is. Japán ellenben az Egyesült Államok hozzájárulása nélkül nem biztosíthat támaszpontot vagy bármilyen jogot egy harmadik államnak.

A szerződés hatályát veszti, ha lesz olyan ENSZ megállapodás, amely mind az Egyesült Államok mind Japán véleménye szerint kielégítően gondoskodik a béke és a biztonság fenntartásáról Japán térségében

Ilyen megállapodás a mai napig nem született és mint már említettem, amerikai csapatok jelenleg is nagy számban tartózkodnak Japánban. Nem biztos azonban, hogy ez csak az amerikai érdekeket szolgálja, ugyanis azáltal, hogy a csapatok ott vannak, minden esemény, amely Japánban történik, az Egyesült Államokat is szervesen érinti. Ez egy olyan szövetségi kapcsolatot biztosít, amely a hadászatiilag még mindig hátrányból induló Japánnak nagyon fontos.

¹⁹ HALMOSY, *i. m.*

Összegzés

Elmondhatjuk, hogy a japán békeszerződés megszületése nagyon fontos volt az Amerikai Egyesült Államok számára. A hidegháború azon szakaszában, amikor az ázsiai térségben sorra kerekedett felül a kommunista ideológia, az Államok nem engedhette, hogy Japánt is elveszítse. Később a dominó-elv²⁰ legfontosabb eleme is Japán és az ott rejtőző ipari potenciál lesz. Fontos stratégiai szerepének is köszönheti a szigetország, hogy ilyen feltételek mellett fejezhette be végül a háborút. Az Egyesült Államok a mai napig megőrizte befolyását, de Japánnak az elkövetkezendő években valószínűleg felül kell vizsgálnia alkotmányát és nagyobb szerepet kell vállalnia az ENSZ-ben is, hiszen nem lehet tudni, hogy az Államok meddig tudja fenntartani támaszpontjait. Az Oroszországgal való békeszerződés hiánya és a Kuril-szigetek rendezetlen helyzete is mutatja, milyen nagy hatással van a Japán államra a békeszerződés mind a mai napig.

Felhasznált irodalom

- Alkotmány (1947): The Constitution of Japan, 1947. május 3. (http://www.kantei.go.jp/foreign/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html).
- Békeszerződés (1951): Treaty of Peace with Japan. 1951. szeptember 8. (<http://www.taiwandocuments.org/sanfrancisco01.htm>).
- CAIGER, John G. – H. P. Mason, Richard: *Japán története*, Budapest, Püski Kiadó, 2004.
- DE BARY, WM. Theodore – GLUCK, Carol – TIEDEMANN, Arthur E. (ed.): *Sources of Japanese Tradition*, Part II, Vol. 2, New York, Columbia UP, 2006.
- GY. HORVÁTH László: *Japán kulturális lexikon*, Szekszárd, Corvina kiadó, 1999.
- HALMOSY Dénes: *Nemzetközi szerződések, 1918–1945*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó – Gondolat, 1983.
- HALMOSY Dénes: *Nemzetközi szerződések, 1945–1982*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó – Gondolat, 1985.

²⁰ A dominóelv (domino theory) nagymértékben meghatározta az Egyesült Államok külpolitikáját az 1950-es évektől egészen az 1980-as évekig. Ennek alapján, ha egy országot elér a kommunista ideológia, akkor ez a környező országokra is át fog terjedni. Ezen elmélet alapján avatkozott be az USA az indokínai és még számos háborúba.

HORVÁTH Jenő – PARAGI Beáta – CSICSMANN László: *Nemzetközi kapcsolatok története 1941–1991*, Veszprém, Grotius Könyvtár, 2010.

KISSINGER, Henry: *Diplomácia*, Budapest, Panem–McGraw–Hill–Grafo, 1996.

MÉSZÁROS Tamás: „A japán békeszerződés (1951)” (szócikk), Grotius, 2010.
<http://grotius.hu/publ/displ.asp?id=FHORXM>.

Tartalomjegyzék

„KÖZEL”

HEVESI KRISZTINA: Mereruka vezír masztabájának mozgásábrázolásai. A 13-as kamra reliefjei.....	9
TAKÁCS DÁNIEL: III. Mereszanh sírja és környezete.....	27
KÖVI FRANCISKA: Kopt kolostori művészet: a Vörös és a Fehér kolostor.....	47
SUSÁNSZKI JUDIT: Pokoli történetek. Bibliai útikalauz a síron túl.....	59
GYÖNGYÖSI CSILLA: Az egyistenhit megvallásáról (tawhīd) szóló hadísz- gyűjtemény ismertetése Buḥāri <i>Ṣaḥīḥ al-Buḥāri</i> című művéből.....	69
SZÁLKAI KINGA: Politikai iszlám: Alternatíva Közép-Ázsia számára?.....	79
BAGYINKA KRISZTINA: Törökország új önmeghatározása. Az új török külpolitika.....	89

„TÁVOL”

NYESTE ZSOLT: A kauzalitás szerepe a <i>Gendzsi monogatariban</i>	101
SZÁJLI KRISZTINA: Edogawa Ranpo és a japán detektívregény.....	119
SÁGI ATTILA: A nyelvi sztenderdizációs folyamatokat elősegítő és gátló tényezők Japánban a XX. században.....	131
SÁNDOR ANGELIKA: Amit az udvariasságmélet nem tud.....	143
FÜREDI CSILLA: Személyes névmások, személyre utaló szavak a japán genolektusokban.....	151
LÁZÁR MARIANNA: Az ókori kínai és japán bronztükrökön megjelenő Négy Égtájór kultusza.....	161
VÖRÖS ERIKA: Hegy a világban, világ a hegyben. A szakrális világ földi megnyilvánulása a japán eszmerendszerben.....	171
DEÁK BORBÁLA ZSUZSANNA: A nevári buddhizmus sajátos arca.....	187
DÓBER ÁGNES: Felhők és vérpoklok. A nőkről alkotott kép a vallásban a premodern Japánban.....	195
SINKA ZSÓFIA: Távoli Szépségek. Kisaengek.....	205
KÁPOLNÁS OLIVÉR: Dzsingisz kán visszatérése.....	217

„KAPCSOLATOK”

HARTYÁNDI MÁTYÁS: Az emberi test a korai kínai bölcseletben.....	225
BARTÓK ANDRÁS: Fortélyok és táblajátékok. A kelet-ázsiai és a nyugati stratégiai kultúra.....	233
ILKÓ KRISZTINA: Eskandély Máté. Egy középkori magyarországi remete Kínában?	243
TAKÓ FERENC: Érvek, technikák, autoritások. Matteo Ricci <i>Tianzhu</i> <i>shiyijének</i> érvelési módszeréről.....	255
HANÁK JÁNOS: Christovão Ferreira két arca	271
CSONTOS SÁRA: A magyar ősköltészet keleti kapcsolatai.....	281
KONTSEK ANDRÁS: A jogaszövegek magyar nyelvű interpretációi.....	289
DOMA PETRA: Japán Shakespeare?	299
DÉNES MIRJAM: Japonizáló díszletek, jelmezek és a tradicionális japán művészet kapcsolatai. Tervezők, források, látásmódok	305
SEBESTYÉN DÓRA: Japán békeszerződés, 1951.....	327
MUSZKA KATALIN: <i>Koryo Saram</i> : A Közép-Ázsiába deportált koreaiak története	337
CSENDOM ANDREA: A Japánban élő koreai kisebbség, <i>a zainichi</i> „probléma”. Félreértések a koreai betelepülések kapcsán és napjaink generációs problémái.....	347